

Innst. 407 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Dokument 8:126 S (2016–2017)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Knut Arild Hareide, Kjell Ingolf Ropstad og Hans Fredrik Grøvan om utvidet lagringsplikt av IP-adresser for å beskytte barn mot overgrep

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer at tilbydere av internettjenester lagrer abonnementsinformasjon og IP-adresser i minst seks måneder.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kjell-Idar Juvik, Sverre Myrli, Magne Rommetveit, Eirik Sivertsen og Karianne O. Tung, fra Høyre, lederen Nikolai Astrup, Torill Eidsheim, Nils Aage Jegstad og Helge Orten, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen, Åse Michaelsen og Morten Stordalen, fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, fra Senterpartiet, Janne Sjølmo Nordås, og fra Venstre, Abid Q. Raja, viser til representantforslaget og departementets svarbrev av 8. mai 2017.

Komiteen viser til at IP-adresser etter dagens lovverk kan lagres i maksimalt 21 dager og at det ved

mistanke om kriminelle handlinger kan gis tillatelse gjennom rettsapparatet til å drive overvåkning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, kjenner til at politiet lenge har etterlyst utvidet lagringstid for IP-adresser, noe som ville kunne styrke politiets mulighet til å bekjempe alvorlig kriminalitet av den typen forslagsstillerne her viser til.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, peker på at departementet i sitt svarbrev viser til at det rettslige handlingsrommet for generell lagring av data er begrenset, og at det er ønskelig at en ordning for lagring av IP-adresser utredes nærmere.

Dette flertallet ser at en utredning vil være viktig for å sikre at en eventuell lovendring vil være innenfor rammene av Norges internasjonale forpliktelser, ivareta personvern og at det gis anledning til å kartlegge tilsvarende lovgiving i EU-land som har vedtatt eller endret lagringslovgivning i senere år.

Dette flertallet viser til at IP-adresser og abonnentdata kan bidra til å avsløre kriminell virksomhet. I dag godtar Datatilsynet lagring av IP-adresser og abonnentinformasjon i inntil tre uker for faktureringsformål, men det finnes ingen lovpålegg om slik lagring. Det har vist seg å resultere i flere tilfeller der dataene allerede er slettet når politiet kommer i gang med etterforskning.

Dette flertallet viser til at dagens bruk av Internett medfører at brukernes adferd på nettet som regel alltid spores, enten av dem som eier siden, selskaper som leverer analysetjenester, eller av annonssører. Dette flertallet registrerer også at det har vært et økende antall brukere som velger, av helt le-

gitime grunner, å maskere (skjule) sine IP-adresser. I tillegg finnes det i dag alternative løsninger der IP-adresse ikke lenger er et krav for aktivitet på nettet. Med bakgrunn i denne utviklingen, og at et forslag som dette innbefatter komplekse problemstillinger, ser dette flertallet i tillegg behov for grundigere vurderinger av hvilke tiltak som vil ha størst kriminalitetshemmende effekt og samtidig ivareta personvernet.

Dette flertallet mener det kan være behov for å utrede om det skal innføres pålagt lagring av IP-adresser samt vurdere andre målrettede tiltak for å bekjempe kriminalitet som skjer via nettet. En slik utredning må også vurdere hvordan hensynet til personvern og internasjonale forpliktelser kan ivaretas.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede om det rettslige handlingsrommet for generell lagring av IP-adresser og relevant trafikkdata bør utvides, som et nødvendig virkemiddel i kampen mot kriminalitet, herunder overgrep mot barn. Utredningen må inkludere hvordan hensynet til personvern og internasjonale forpliktelser kan ivaretas.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer at tilbydere av internettjenester lagrer abonnementsinformasjon og IP-adresser i minst seks måneder.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at spørsmålet om lagringstid ble drøftet i Innst. 275 L (2010–2011) ved behandlingen av datalagringsdirektivet.

Dette medlem registrerer at forslagsstillerne baserer argumentasjonen på de samme argumentene og de samme uttalelsene som lå i saken om datalagringsdirektivet.

Dette medlem viser i den sammenheng til uttalelsene fra Redd Barna:

«Redd Barna spør seg om datalagringsdirektivet er svaret på de utfordringer man står overfor ved beskyttelse av barn på nettet. Vi mener det er behov for mer kunnskap om hvordan vi kan utnytte dagens muligheter og etterforskningsmetoder bedre, samtidig som vi etterlyser vurderinger av alternativer til datalagringsdirektivet.»

Barneombudet uttalte følgende:

«Basert på de henvendelser Barneombudet mottar, synes det som om politi og påtalemyndigheten har en rekke utfordringer knyttet til det å ivareta barns rettsikkerhet i straffesaker. Men årsaken synes ikke først og fremst å ligge i fraværet av Datalag-

ringsdirektivet. Den ensidige fokuseringen på at det er datalagringsdirektivet alene som skal trygge barn mot seksuelle overgrep synes ut fra dette noe søkt. Et annet aspekt som Barneombudet ønsker å trekke frem er problemstillingen rundt hvilket samfunn vi ønsker å overlevere til våre barn. Når så tunge aktører som for eksempel Datatilsynet peker på farene for en glidning i retning av et overvåkningssamfunn, uavhengig av de eventuelle positive sidene ved Datalagringsdirektivet, må dette vektlegges. Barneombudet ønsker også å fokusere på sentrale sider ved barns oppvekstmiljø i denne konteksten, ikke minst barns rett til privatliv og respekt for barns integritet. Disse spørsmålene er store og kompliserte, og Barneombudet finner derfor ikke grunnlag for entydig å konkludere med et barneperspektiv som skulle nødvendiggjøre implementeringen av Datalagringsdirektivet.»

Dette medlem viser videre til mindretallsmerknad i Innst. 275 L (2010–2011) fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti, Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

«Disse medlemmer mener at det kan åpnes for pålagt lagring av IP-adresser i om lag tre uker, som er dagens konsesjonstid. Dette er i tråd med Datatilsynets anbefalinger. En slik lovgivning må evalueres etter en periode, for å vurdere hvorvidt og eventuelt i hvilken grad lagringen av IP-adresser har ført til økt oppklaring, men også for å sammenligne med andre land som innfører en mer omfattende lovgivning.»

Dette medlem kan ikke se at det er nye momenter i representantforslaget som tilsier at en generell utvidelse at lagringsplikten er riktig å gjøre nå. Senterpartiet støtter derfor ikke forslaget slik det ligger, og mener regjeringen må komme tilbake til Stortinget dersom de mener handlingsrommet i dagens lovverk ikke er tilstrekkelig.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener samfunnet har en plikt til å verne barn mot overgrep i så stor utstrekning som mulig, herunder å sørge for at politiet har tilstrekkelige verktøy til å identifisere pågående overgrep som ennå ikke er anmeldt, og stille til ansvar overgriperne og andre personer som gjennom deling av overgrepsmateriale skaper et marked og et miljø for så vel overgrepsmateriale som for selve overgrepene. Dette medlem understreker at personvern hensyn taler for en varsomhet med lagring av opplysninger, og viser til at også Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8 om retten til vern om privatliv samt Grunnloven § 102 forutsetter en avveining av personvern hensyn og hensynet til oppklaring av straffesaker.

Dette medlem mener det må foretas en avveining av på den ene siden hvor stort inngrep lagring av IP-adresser vil være for innbyggerne, herunder hvor omfattende og personlig informasjon som pålegges lagret og varigheten av lagringen. På den

andre siden må man vurdere alvorlighetsgraden av de lovbruddene som kan tenkes avverget eller oppklart gjennom lagringen, og sannsynligheten for at alvorlige lovbrudd mot uskyldige kan avverges eller oppklares.

Dette medlem mener det er en stor forskjell mellom plikt til lagring av fullstendige trafikkdata i motsetning til kun abonnementsinformasjon knyttet til teledata. Kristelig Folkeparti var motstandere av Datalagringsdirektivet da det ble behandlet i Stortinget i 2011, da det var svært ytterliggående. Men når det kun gjelder lagring av IP-adresser, er det et helt annet spørsmål. Dette medlem viser til at Datatilsynet uttalte i forbindelse med Stortingets behandling av datalagringsdirektivet i 2011 at de var villig til å se på lagringsplikt for abonnementsinformasjon knyttet til IP-adresser dersom politiet kunne vise til at det var behov for det, selv om Datatilsynet var motstander av de øvrige delene av datalagringsdirektivet. Dette medlem viser til at direktør i Datatilsynet Bjørn Erik Thon uttalte til Aftenposten at

«[d]et er en vesensforskjell mellom det å identifisere hvem som står bak en IP-adresse og det å ha en total kartlegging av hvem som snakker med hvem, når og hvor den enkelte borger fysisk befinner seg til enhver tid.»

Dette medlem viser til at politiet i forbindelse med behandlingen av datalagringsdirektivet ga uttrykk for at det var behov for lagring av informasjon i to år, men at stortingsflertallet gikk inn for en lagringstid på seks måneder. Forslagsstillerne mener at personvern betraktninger tilsier at lagringstiden også for IP-adresser bør begrenses til seks måneder, og anser at dette vil være tilstrekkelig av hensyn til politiets etterforskning.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer at tilbydere av internettjenester

lagrer abonnementsinformasjon og IP-adresser i inntil seks måneder.»

Komiteens medlem fra Venstre støtter ikke en utredning om økt lagringstid fra 21 dager til seks måneder slik forslaget ligger. Dette medlem mener en utvidelse av lagringstiden er en klar svekkelse av personvernet og strider mot prinsippet om at enkeltindividet er uskyldig til det motsatte er bevist. Dette medlem understreker at et sterkt personvern er av avgjørende betydning for demokratiet.

Dette medlem er bekymret for økt bruk av registrering, lagring og deling av sensitive opplysninger om, og bilder av, barn. Barns personvern må styrkes, og det er behov for en sterkere bevissthet rundt de uheldige virkningene som kan oppstå i dagens digitaliserte samfunn. Venstre ønsker derfor å opprette en egen personvernkommisjon med og for barn, samt å sørge for bedre veiledning til foreldre og barn om nettvett og personvernmessige utfordringer.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer at tilbydere av internettjenester lagrer abonnementsinformasjon og IP-adresser i minst seks måneder.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget som sikrer at tilbydere av internettjenester lagrer abonnementsinformasjon og IP-adresser i inntil seks måneder.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til representantforslaget og sine merknader og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen utrede om det rettslige handlingsrommet for generell lagring av IP-adresser og relevant trafikkdata bør utvides, som et nødvendig

virkemiddel i kampen mot kriminalitet, herunder overgrep mot barn. Utredningen må inkludere hvordan hensynet til personvern og internasjonale forpliktelser kan ivaretas.

II

Dokument 8:126 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Knut Arild Hareide, Kjell Ingolf Ropstad og Hans Fredrik Grøvan om utvidet lagringsplikt av IP-adresser for å beskytte barn mot overgrep – vedlegges protokollen.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 6. juni 2017

Nikolai Astrup

leder

Torill Eidsheim

ordfører